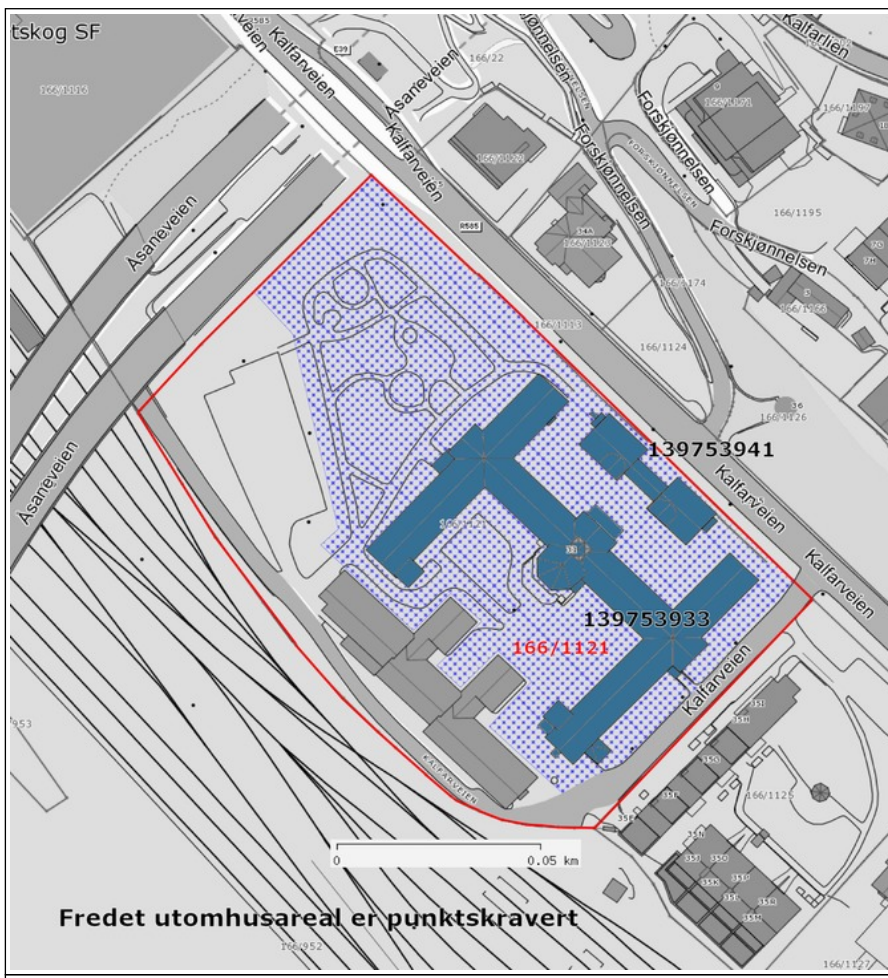

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Hordaland
Kommune:	1201/Bergen
Opprinnelig funksjon:	Pleiehjem for spedalske
Nåværende funksjon:	Kontorer/forskning/undervisning
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	4

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
6600268	Kalfarveien 31, hovedbygning	1854 - 1857	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139753933	166/1121
6600269	Kalfarveien 31, portnerb nord	1854 - 1857	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139753941	166/1121
6600270	Kalfarveien31, portnerb syd	1854 - 1857	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139753941	166/1121

Vern kompleks

Formål:	Verne den tidligere pleiestiftelsen for spedalske som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk, institusjonshistorisk og forskningshistorisk viktig ledd i norsk historie og Bergens bybilde.
Begrunnelse:	Anlegget er meget representativt og fremstår som et vesentlig innslag i bybildet. Spesielt ved dette anlegget er også dets store medisinhistoriske betydning internasjonalt som base for oppdagelsen av leprabasillen.
Omfang:	Det opprinnelige anleggets trebygninger (hovedbygning og portnerbolig nord og syd). Bygningenes eksteriør og interiør med opprinnelige konstruksjoner, vegger, dører og innredningsdetaljer. Utomhusanlegg: Hageanlegget rundt husene og frem til veiskjæring i nordvest, inkludert jernstakitt langs Kalfarveien (i gårdsrommet er ca halvdelen p.t. asfaltert til parkeringsplass).

Beskrivelse kulturmiljø

Anlegget utgjør et eget kulturmiljø med bygninger som lukker seg om to gårdsplasser og med eiendommens gamle parkanlegg i nordvest. I en større sammenheng utgjør det et vesentlig innslag i Kalfaret-området med mye verneverdig bebyggelse fra 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet preget av frittliggende boliger med hager. Eiendommen fremstår som synlig i vid omkrets fra vest og sydvest, over en høy skjæring mot jernbane- og godsområdet nedenfor.

Eiendomshistorikk

Tomten ble innkjøpt av staten fra gården Lungegården etter vedtak i 1851 og 1854. Etter hvert ble noe grunn innvunnet ved utfylling i Store Lungegårdsvann. I 1917 ble 70 kvm avstått til en mindre utvidelse av jernbanestasjonen (St. med. nr. 10 1919). Ytterligere 4400 kvm omtales som ekspropriert av jernbanen i 1955 eller tidligere (St. meld. nr. 10 1958).

Anlegget sto ferdig i 1857 som pleieinstitusjon og komplement til Lungegaardshospitalet for spedalske som var reist på nabotomten få år tidligere og samtidig var under gjenoppførelse etter brann (revet 1957 for å gi plass til jernbanen). Navnet Pleiestiftelsen for spedalske nr. 1 skyldes at tilsvarende statlige pleiestiftelser ved Molde og Trondheim (Reknes og Reitgjerdet) var planlagt som nr. 2. og 3. Arkitekt var Hans Hansen Kaas som i en periode praktiserte i Bergen.

Anlegget er symmetrisk om en akse fra porten ved Kalfarveien i øst og ut mot Store Lungegårdsvann i vest. Det besto opprinnelig av den nåværende hovedbygningen for pasienter og voktere og de to mindre bygningene som flankerer porten og rommet boliger for ledelsen, apotek og noen lokaler for driften. Her var allerede fra begynnelsen et jernstakitt som lukket det østre gårdsrommet sammen med de to portbygningene. Disse portbygningene var og er forbundet med et mindre bygg med portrom i. Anlegget hadde opprinnelig også et badehus og to privetbygninger i midtaksen på vestsiden som sammen med et trestakitt lukket det vestre gårdsrommet. Badebygningen inneholdt også en såkalt Liigstue.

Dette anlegget var uvanlig stort for en trebygning, og detaljeringen ble preget av en forholdsvis tidlig sveitserstil.

Største endring i bygningsmassen før spedalskeinstitusjonen ble nedlagt rundt 1955 var innlegging av nye bad i kjelleren rundt 1900 og av priveter som tilbygg til hovedbygningen (de to utbyggene ved sidefløyenes vestre ender). Et funksjonærbad ble samtidig innredet i kjelleren i hver av de to portbygningene. Etter at disse nye badene var innredet, kunne de opprinnelige bygningene for bad og priveter på vestsiden av anlegget rives. I stedet ble det her oppført et likkapell med obduksjonsrom med mer (StH. Med. No 1903-1904) som ble revet igjen ca 1958 før oppføring av det nåværende verksted- og kontorbygget.

Eldre foto viser at tårnet har vært forandret, muligens i forbindelse med en istandsettelse 1890-1892.

Sykehuset var planlagt for 280 pasienter i en tid da det var ca 3000 spedalske i Norge, hvorav de fleste på Vestlandet. Belegget var på det meste 279, men antallet sank raskt utover 1900-tallet. I 1955 var det bare 7 spedalske pasienter. I 1956 overtok Statens Attføringsinstitutt som i flere år også drev en mindre avdeling for de siste spedalske pasientene. Det ble gjennomført en rekke endringer da attføringsinstituttet overtok, først og fremst ved modernisering og oppussing samt riving av et mindre bygg og oppføring av verkstedbygget. Attføringsinstituttet hadde bygningene frem til 1990 da Statsbygg startet en omfattende rehabilitering og restaurering. Eksteriørene ble i mindre grad berørt, mens mange nyere endringer innvendig ble fjernet og interiørene delvis tilbakeført ved avdekking til opprinnelig tilstand, men tilpasset ny bruk. Dette ble gjennomført i etapper frem til 1998.

Entra Eiendom overtok eiendommen ved opprettelsen av selskapet fra 1. juli 2000. Største leietaker er i 2008 Universitetet i Bergen med Institutt for samfunnsmedisin og Nasjonalt fødselsregister i hovedbygning og verkstedbygning, mens Fretex leier portbygningene til undervisningslokaler. I verkstedbygningen er dessuten et privat legekontor.

Den unge legen Gerhard Henrik Armauer Hansen (1841-1912) kom til Pleiestiftelsen i 1868. Armauer Hansen var motstander av den eldre teorien om at lepra var arvelig. Han hadde derimot tro på en teori om leprabasillen, og dette sto i sentrum for forskningen hans. Med moderne mikroskoper og forskningsmetoder kunne han snart underbygge teorien om at lepra var en smittsom sykdom. Armauer Hansen fikk med tiden stor internasjonal anerkjennelse for oppdagelsen av leprabasillen som ble epokegjørende for sykdommens behandling og helbredelse. I dag er Pleiestiftelsen et viktig monument over en medisinsk bragd og utgjør sammen med St. Jørgens Hospital i Bergen et vesentlig kulturminne om behandlingen av en tidligere svært utbredt og alvorlig sykdom.

Verneverdige bygg

Byggnr: 6600269
GAB nr: 139753941
Navn: Kalfarveien 31,
portnerb nord
Oppført: 1854 - 1857

Byggnr: 6600268
GAB nr: 139753933
Navn: Kalfarveien 31,
hovedbygning
Oppført: 1854 - 1857

Byggnr: 6600270
GAB nr: 139753941
Navn: Kalfarveien 31,
portnerb syd
Oppført: 1854 - 1857

Utomhusanlegg

Elementnr:

Elementnavn:

Beskrivelse: Hageanlegg rundt hele anlegget, spesielt verneverdige er hageanleggene i nordvest for hovedbygningen frem til skjæring for Åsaneveien og i nordvestre del av sydvestre gårdsrom. Begge disse inneholder også en asfaltert parkeringsplass som kan fjernes eller endres. For øvrig kan endringer gjøres under hensyn til anleggets historie og stil.

Elementnr:

Elementnavn:

Beskrivelse: Jernstakitt med spydformetete spiler og støpejernstolper langs Kalfarveien i hele eiendommens lengde, trolig det samme stakittet som ble satt opp samtidig med bygningene (nevnt i statens eiendomsfortegnelse 1862). Over Åsaneveiens tunnelmunning i nordvest er bare øvre del av stakittet synlig, nedstøpt i nyere betonggjerde.

Anlegget sett fra nordøst. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

Sett fra nord. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Flyfoto sett fra syd ca 1960. Hovedbygn. med vippevinduer og verkstedbygn. uten tilbygg på fremsiden. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

Sett fra sydvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Hovedinngangen i midtaksen fra Kalfarveien. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Hageanlegget er i romantisk stil, og jernstakittet langs Kalfarveien er trolig det samme som omtales allerede i 1862. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Hagen nordvest for hovedbygningen sett mot nord. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Hageanlegget sett mot nordvest fra hovedbygningen. Skjæring for Asaneveien avslutter hagen bak buskene bakenfor gressplenen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

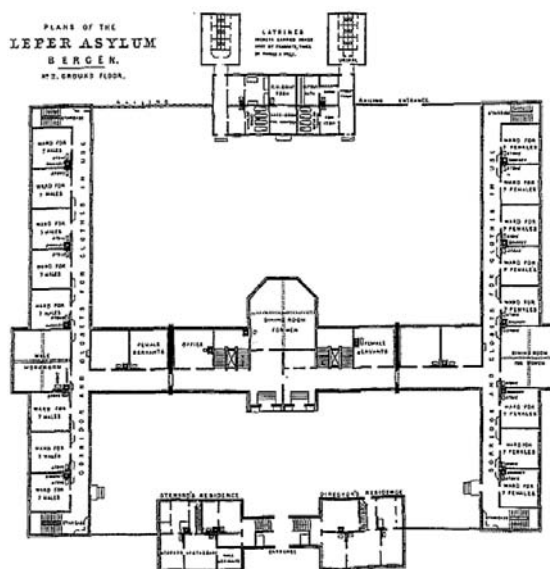
Sydvestre gårdsrom sett mot syd med hage i fremre halvdel og asfaltert parkeringsplass i bakre halvdel. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Portbygningene sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra nordvest i 1860-årene. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

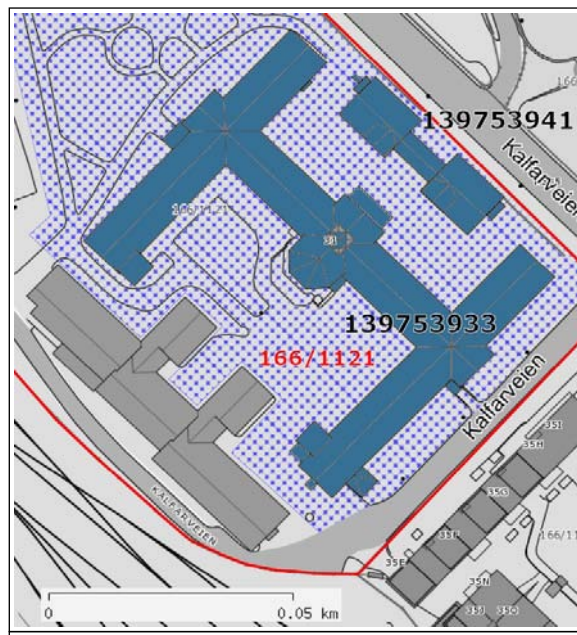
Opprinnelig grunnplan. Portbygningene nederst. Øverst de oppr. bygninger for bad og priveter som ble revet rundt 1900. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

BYGNING 6600268 Kalfarveien 31, hovedbygning

Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	139753933
Gnr/bnr:	166/1121
Oppført:	1854 - 1857
Byggherre:	Staten
Arkitekt:	Hans Hansen Kaas
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Regulert: Kommunedelplan Fjellsiden Syd (2001): Offentlige formål Plan u. arb.: KDP Store Lungegårdsvann: Inngår som fredningsverdig i kulturminnegrunnlag 2002.
Vernestatus:	Administrativt fredet - registrert i Fortidsminneforeningens årbøker 1933 og 1934.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen er oppført i to etasjer og har H-formet grunnplan med store sidefløyer som strekker seg fra Kalfarveien vestover mot Store Lungegårdsvann. Midtfløyen har en mindre tverrfløy i anleggets midtakse som rommer den tidligere spisesalen med den tidligere kirken, nå kantine, i etasjen over. Den har dessuten et diagonalstilt, firkantet tårn med pyramideformet hette. Utvendig dekor er i sveitserstil og konsentrert om gavlpartiene der det mange steder er benyttet et stående panel i trekantfeltene der panelbordene er avspisset nedentil. Gavlene har dessuten svevegavlsdekorasjoner i form av hanebjelker og hengesøyler der mellomrommene er ifyllt med paneler med utsaget dekor, bl.a. sirkelmønster og trepassmotiver av gotiserende typer. Midtaksefløyens østfasade er spesielt rikt utformet som hovedinngang og kirkefasade med tre kolossalsøyler som bærer en rikere utformet gavldekorasjon. Her har vinduene dessuten bekroning av båndsgornamenter, mens de for øvrig er enklere, men i stor grad med vertikalepanelte brystninger under.

Anlegget har en grunnflate på 1249 m² og er bygget med kjeller av gråsteinsmur. Bygningene er oppført i laftet tømmer med horisontalt panel. Takkonstruksjonene består av enkle taksperrer med hanebjelker. Bygningen har fra begynnelsen vært seksjonert med to brannmurer i midtfløyen. De hadde opprinnelig dører av jern. Fløyene har sidekorridorer på gårdsidene.

Se også Eiendomshistorikk under Kompleks for fellestrekk og helhet i anlegget.

Sammendrag bygningshistorie

Det var plass til 7 pasienter på hvert av de 40 pasientrommene som var fordelt på begge etasjer og delt med mannsavdeling i syd og kvinneavdeling i nord. Det var fire store arbeidsrom som i likhet med spiserommene var adskilt for kvinner og menn. Kapellet lå i øverste etasje, på tvers av midtfløyen og markerte midtakse med mennenes spisesal i etasjen under. Kjøkken og vaskerier for både oppvask og klær lå i kjelleren der det også var husholdningskjellere og vedopplag. På loftet var tørkeloft, klesloft for betjeningen, plass for pasientenes kleskister og dessuten lager. (Fortegnelse over Statens Eiendomme, Chra. 1862).

Den store bygningen gjennomgikk gjennom årene en rekke mindre endringer og justeringer, mest med hensyn til sanitæranleggs utvikling, kjøkkenorganisering og arbeidsterapi. En større nyinnredning og endring ble gjennomført for Statens atferdingsinstitutt i 1950-årene, men er i stor grad tilbakeført til mer opprinnelig tilstand i løpet av 1990-årene.

Se også Eiendomshistorikk under Kompleks for fellestrekk og helhet i anlegget.

BYGNING 6600268 Kalfarveien 31, hovedbygning

Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

Bygningshistorikk

1854	1857	Oppført etter tegninger av arkitekt Hans Hansen Kaas.
1859		Loddpipene erstattet med såkalte alminnelige skorstenspiper. Pasientrommenes tømmervegger panelt. (Statsbygg ferdigmelding 573/1999).
1880		Inneholdt nå også apotek og drengestue som var flyttet fra den ene portbygningen. Det nevnes også undervisningsrom og i kjelleren snekkerverksted og materiallager. (Sth. Prop. No. 20 1884).
1888	1890	To mindre tilbygg oppført utenfor kjøkkenet, et for rensing av fisk og et for lagring av kull. Gulv i kjøkken sementert. Ny vannledning i tilfelle brann. Tårnet reparert og lynavleder montert. (Sth. Prp. No. 48 1892). Tårnet trolig endret ved denne reparasjonen. De to tilbyggene utenfor kjøkkenet senere revet.
1895	1896	Åtte rom innredet i sydøstre fløys 1. og 2. etasje og loft for å romme bibliotek og laboratorium som var overført fra Lungegårdshospitalet (trolig de nåværende minnerom for Armauer Hansen). Her ble også rom for fotografering av syke. Nå omtales også flere værelser brukt som kontorer, såkalte tjenerværelser og et skredderverksted. (Sth. Med. No. 10 1898).
1899		To tilbygg oppført, et på manns- og et på kvinnesiden med seks priveter i 1. etasje og fem i 2. etasje (Sth. Med. No 1900-1901). Sannsynligvis de tilbyggene som fremdeles finnes på gårdsidene ved vestre ender av nordre og søndre sidefløy. Der er det i nyere tid dessuten funnet spor etter priveter ved arbeider i gulvene.
1902		Et funksjonærbadeværelse i kjelleren omgjort til et bad for tjenere og et for pasienter (Sth. Med. No 1903-1904).
1909	1910	Et værelse i hver etasje oppdelt i to mindre. Spisesalen på mannsiden (under kapellet i midtaksen) som også ble brukt til bønnestue, ble utvidet med 3 m til korridoren og tatt i bruk som spisesal for begge kjønn. (St. med. nr. 10 1913).
1915	1916	To sykeværelser i hver etasje avdelt i to mindre. Av disse ble seks innredet til celler for sinnsyke spedalske med såkalte sinnsykevinduer og to foreløpig tatt i bruk som enkeltværelser for betjening. Linoleum innlagt i sykeværelsene. (St. med. nr. 10 1919).
1920		Fire sykeværelser innredet til bad, et i hver etasje på både manns- og kvinneside. Fem klosettrom innredet i 1. og 2. etasje slik at det nå var åtte for de syke og to for tjenerskapet. (St. med. nr. 10 1922).
1925		Et tidligere snekkerverksted i nordre fløybygningens kjeller innredet til to beboelsesværelser med kjøkken og entre for betjeningen (St. med. nr. 10 1928).
1955		Kirken var nå nedlagt og inndelt i seks rom som skulle benyttes av Attføringsinstituttet for Vestlandet. Flere pasientrom var delt i to med lettvegger. (St. meld. nr. 10 1958).
1958	1960	Omfattende fornyelser og nyinnredning i kjeller og begge etasjer til attføringsinstitutt med kontorer og internat for opp mot 100 klienter. Fullsprinkling. Taket omlagt og skorsteiner rettet opp. Nytt hovedinngangsparti i midtfløyen (utvendig trapp trolig fra denne tid). Lepraavdeling i nordfløys 1. etasje med fire dobbeltrom, toalettanlegg, kombinert dagligstue og kirke, samt spiserom og anretning. De fleste tidligere pasientrom nå delt i to. Vinduene skiftet og delvis flyttet for bedre romutnyttelse. (St. meld. nr. 10 1962-1963). Arbeidene gjennomført uten særlige hensyn til bygningens historie og opprinnelige utforming og stil.
1992	1998	Rehabilitering med delvis tilbakeføring og nyinnredning av kontorer. Nyere platekledninger fjernet, nyere vippevinduer erstattet med nye i tilnærmet opprinnelig hovedform, men med isolerglass. Rehabilitering av de bevarte opprinnelige vinduene (i korridorene på alle tre sider av nordøstre gårds plass). Det tidligere kapellbygget i midtaksen isolert utenpå tømmerveggene og opprinnelig panel gjenoppsatt. Kontorenes yttervegger forsynt med nytt lag panel. Nye skillevegger for kontorer oppsatt og mange nye dører til kontorene innsatt. Fem nye toalettgjerner installert. Gulv avrettet og oppført for føring av el-installasjoner. Heis og inngang fra gårds plass for bevegelseshemmede installert 1992. Kontorer i søndre og midtre fløys søndre del samt kantine i det tidligere kirkerommet og undervisningsrom i kjelleren ferdige 1994. Nordre fløy og midtfløys nordre del sto ferdige i 1998 med bl.a. isolert loft, nye toalettsoner og balansert ventilasjon. I nordfløyen ble deler av tømmervegger og korridorens bjelketak avdekket. Portbygningen ble rehabilitert til kontorer og undervisningslokaler. Arkitektgruppen Cubus AS v/ Bertram Brockmann. (Statsbygg ferdigmelding 573/1999).

Vern

Formål:	Verne den tidligere pleiestiftelsen for spedalske som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk, institusjonshistorisk og forskningshistorisk viktige ledd i norsk historie og Bergens bybilde.
Begrunnelse:	Anlegget er meget representativt og fremstår som et vesentlig innslag i bybildet. Spesielt ved dette anlegget er også dets store medisinhistoriske betydning internasjonalt som base for oppdagelsen av leprabasillen.
Omfang:	Det opprinnelige anleggets trebygninger (hovedbygning og portnerbolig nord og syd). Bygningenes eksteriør og interiør med opprinnelige konstruksjoner, vegger, dører og innredningsdetaljer. Utomhusanlegg: Hageanlegget rundt husene og frem til veiskjæring i nordvest, inkludert jernstakitt langs Kalfarveien (i gårdsrommet er ca halvdelen p.t. asfaltert til parkeringsplass).
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Dr. Armauer Hansens minnerom i østre ende av søndre sidefløy har godt bevarte interiører i trapperommet og i 2. etasje i et tilstøtende rom og tilhørende del av korridoren. Her vises trapperommet i 2. etasje.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Del av korridoren i 2. etasje i Armauer Hansens minnerom.

Interiørnr:

Interiørnavn:

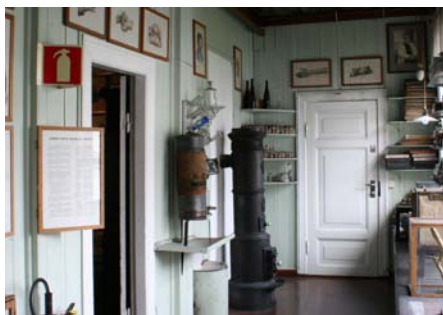
Beskrivelse: Del av korridor i 1. etasje i nordre sidefløy der opprinnelige tømmervegger og bjelkehimlinger ble avdekket i 1990-årene for nyere innkledninger.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: En del gamle dører er fremdeles på plass, men de fleste er skiftet ut.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Arbeidsrommet i Armauer Hansens minnerom i 2. etasje.

Interiørnr:

Interiørnavn:

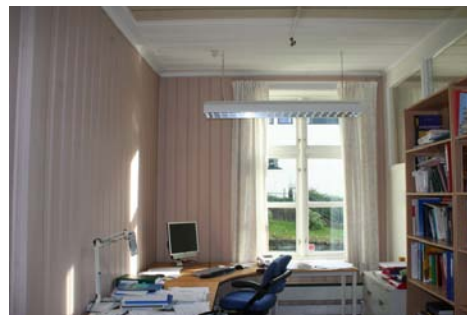
Beskrivelse: Kantinen i 2. etasje i midtløyens tverrfly, opprinnelig kirkesal.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Stor grad av oppr. paneler på oppr. innvendige vegger og i himlinger i mange rom. Ytterveggene for det meste nypanelt i 1990-årene med staffpanel lignende det opprinnelige. Nye lettvegger deler gamle sykerom i flere kontorer.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Typiske opprinnelige paneler i tidligere sykerom.

BYGNING 6600268 Kalfarveien 31, hovedbygning

Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

Midtfløyen sett fra syd med tverrfløyen der den oppr. kirkesalen, nå kantine, ligger i 2. etasje. Det var spisesal for mennene i 1. etasje og kjøkken i kjelleren. Brannseksjonering fra oppførelsestiden. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Midtfløyen med hovedinngangen sett fra nord. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Søndre sidefløy sett fra øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Hovedinngangen sett fra nordøst. Inngangsparti og trapp fra 1990-årene. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6600268 Kalfarveien 31, hovedbygning

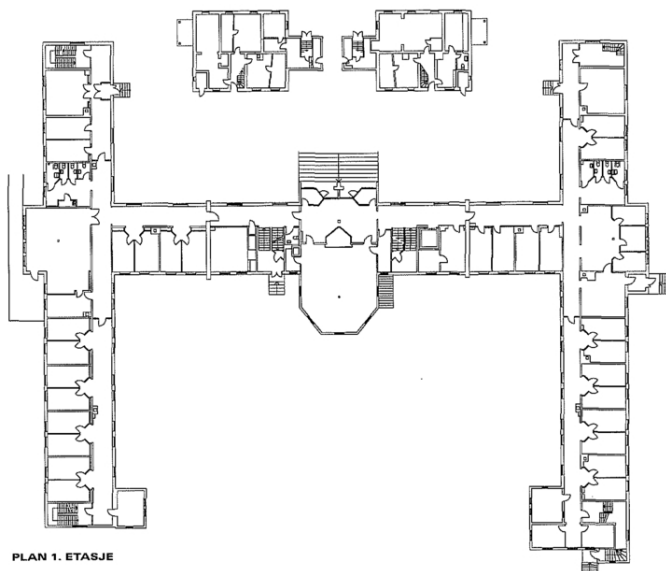
Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

Nordre sidefløys østre gavlvegg. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Gammelt skap i korridor øst for kantinen, som har dannet modell for nye skap ved restaureringen i 1990-årene. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

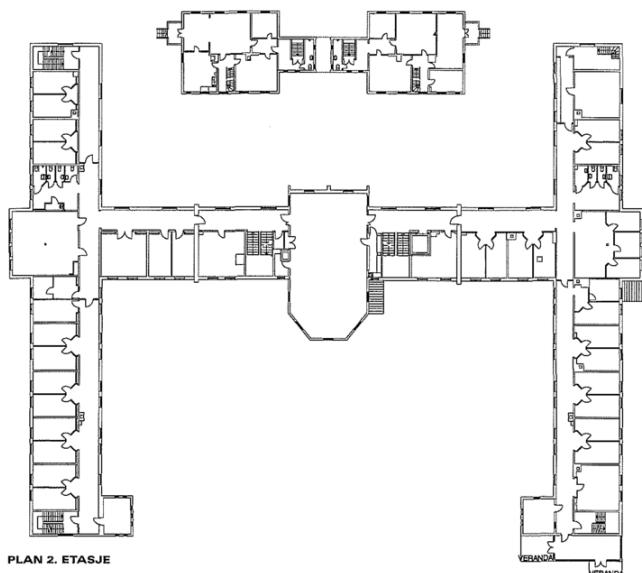
Plan 1. etasje. Øverst kjeller i portbygningene. Planen er ikke oppdatert. Bl.a. er tidl. spisesal midt i bygningen senere oppdelt i mindre kontorer. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

Nordre sidefløy sett fra vest. Nyere altan med rampe i betong. Opphavsrett: Entra.

BYGNING 6600268 Kalfarveien 31, hovedbygning

Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

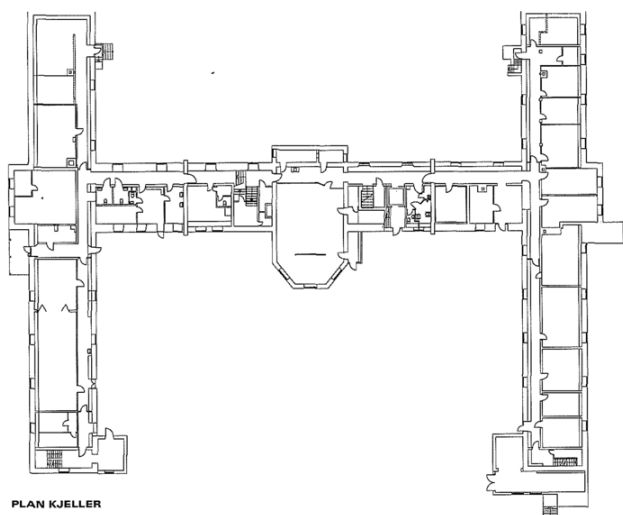

PLAN 2. ETASJE

Plan 2. etasje. Øverst 1. etasje i portbygningene. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

Trapperom øst i søndre sidefløy. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

PLAN KJELLER

Plan kjeller. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

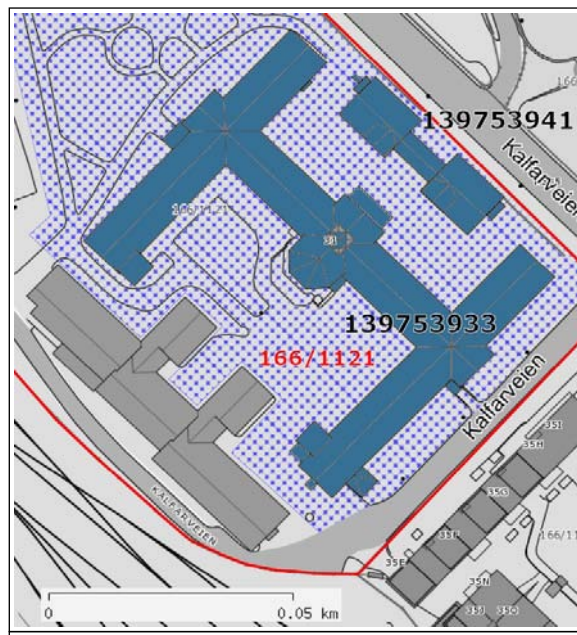
Armauer Hansens minnerom. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6600269 Kalfarveien 31, portnerb nord

Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	139753941
Gnr/bnr:	166/1121
Oppført:	1854 - 1857
Byggherre:	Staten
Arkitekt:	Hans Hansen Kaas
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: Kommunedelplan Fjellsiden Syd (2001): Offentlige formål Plan u. arb.: KDP Store Lungegårdsrvann: Inngår som fredningsverdig i kulturminnegrunnlag 2002.
Vernestatus:	Administrativt fredet - registrert i Fortidsminneforeningens årbøker 1933 og 1934.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Halvdel av symmetrisk anlegg bestående av to bygninger bundet sammen av en lavere og smalere portbygning. Oppført i en etasje med saltak, i skrånende terreng slik at det er høy kjelleretasje mot gårdsrommet i sydvest. Trolig oppført i laftet tømmer. Utvendig panelt. Gjennomført detaljering i sveitserstil. Liten veranda ved nordvestre gavlvegg med utvendig trapp av tre i samme stil (fornytt få år før 2008). Nyere takark mot gårdsrommet.

Se også Eiendomshistorikk under kompleks for fellestrekk og helhet i anlegget.

Sammendrag bygningshistorie

Rommet opprinnelig forstanderens bolig med fire rom og kjøkken i første etasje, et kvistværelse, og i kjelleren portnerstue og kjellerrom for husholdning, vaskeri og rullebod. (Fortegnelse over Statens Eiendomme, Chra. 1862). Ark oppført på sydvestre takflate 1924. En del ominnredninger gjennom tidene. Hovedinngang fra Kalfarveien muligens omlagt (eldre tegning viser inngang fra portrommet, kan ha blitt endret i 1920 ved innlegging av vannklosett).

Se også Eiendomshistorikk under kompleks for fellestrekk og helhet i anlegget.

Bygningshistorikk

1854	1857	Oppført etter tegninger av arkitekt Hans Hansen Kaas.
1880		Nå omtales også et pikeværelse på loftet (Sth. Prop. No. 20 1884).
1886		Kjøkkenet og spiskammer i 1. etasje slått sammen til et værelse og nytt kjøkken innredet i den tidligere rulleboden i kjelleren (Sth. Prp. No. 53 1895).
1902		Et rom avdelt i kjelleren og innredet til funksjonærbad (Sth. Med. No 1903-1904).
1920		Vannklosett oppført som tilbygg i bindingsverk (St. med. nr. 10 1922). Kan kanskje ha blitt utført i portbygget og trappen opp til leiligheten samtidig omlagt fra portrommet til ny inngangsdør direkte fra Kalfarveien.
1923		I stedet for kjøkkenet i kjelleren ble et lite kjøkken innredet i 1. etasjes sydvestre hjørne og det tilstøtende værelse i sydøstre hjørne forlenget 1,8 m og innredet til spisestue (St. med. nr. 10 1928).
1923		I stedet for kjøkkenet i kjelleren ble et lite kjøkken innredet i 1. etasjes sydvestre hjørne og det tilstøtende værelse i sydøstre hjørne forlenget 1,8 m og innredet til spisestue (St. med. nr. 10 1928).
1958	1960	Loftet innredet til separat leilighet med to rom, dusjbad og kjøkken slik at det nå ble to familieleiligheter, bebodd av personale ved atferingsinstituttet. (St. meld. nr. 10 1962-1963).

Vern

Formål:	Verne den tidligere pleiestiftelsen for spedalske som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk, institusjonshistorisk og forskningshistorisk viktig ledd i norsk historie og Bergens bybilde.
Begrunnelse:	Anlegget er meget representativt og fremstår som et vesentlig innslag i bybildet. Spesielt ved dette anlegget er også dets store medisinhistoriske betydning internasjonalt som base for oppdagelsen av leprabasillen.
Omfang:	Det opprinnelige anleggets trebygninger (hovedbygning og portnerbolig nord og syd). Bygningenes eksteriør og interiør med opprinnelige konstruksjoner, vegger, dører og innredningsdetaljer. Utomhusanlegg: Hageanlegget rundt husene og frem til veiskjæring i nordvest, inkludert jernstakitt langs Kalfarveien (i gårdsrommet er ca halvdel p.t. asfaltert til parkeringsplass).
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 6600269 Kalfarveien 31, portnerb nord

Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Preget av moderniseringer og endringer. Noen opprinnelige himlinger synlige i 1. etasje.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Husets opprinnelige trapp i empirestil er fremdeles bevart.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: På loftet er noen eldre dører av forskjellig alder bevart, noen av senempiretype.

Nordre portbygning t.h., sett fra nord. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

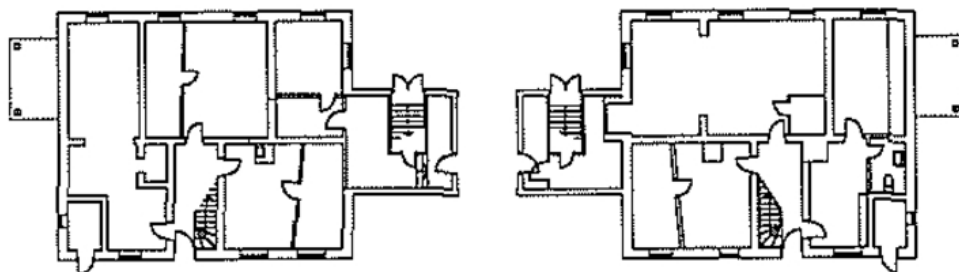
Sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6600269 Kalfarveien 31, portnerb nord

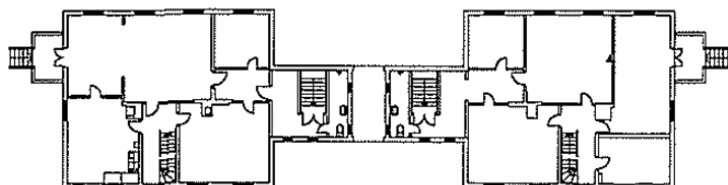
Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

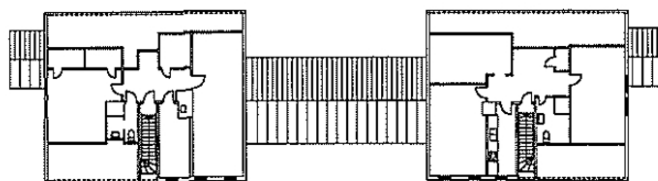
Sett fra nordvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Plan kjeller. Nordre portbyggn. t.v. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

Plan 1. etasje. Nordre portbyggn. t.v. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

Plan loft. Nordre portbyggn. t.v. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 573/1999.

Rom mot Kalfarveien i nordre portbygning. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Trapp i nordre portbygning. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

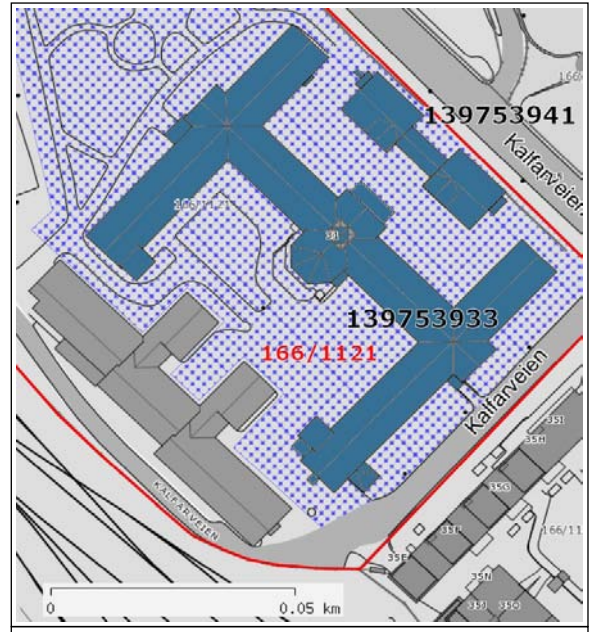
Forskjellige dørtypen i loftsetasjen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6600270 Kalfarveien31, portnerb syd

Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	139753941
Gnr/bnr:	166/1121
Oppført:	1854 - 1857
Byggherre:	Staten
Arkitekt:	Hans Hansen Kaas
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Kontor
Regulering:	Regulert: Kommunedelplan Fjellsiden Syd (2001): Offentlige formål Plan u. arb.: KDP Store Lungegårdsvann: Inngår som fredningsverdig i kulturminnegrunnlag 2002.
Vernestatus:	Administrativt fredet - registrert i Fortidsminneforeningens årbøker 1933 og 1934.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Halvdel av symmetrisk anlegg bestående av to bygninger bundet sammen av en lavere og smalere portbygning. Oppført i en etasje med saltak, i skrånende terreng slik at det er høy kjelleretasje mot gårdsrommet i sydvest. Nyere takark mot gårdsrommet. Trolig oppført i laftet tømmer. Utvendig panelt. Gjennomført detaljering i sveitserstil. Liten veranda ved sydøstre gavlvegg, trolig noe yngre enn bygningen.

Se også Eiendomshistorikk under kompleks for fellestrekk og helhet i anlegget.

Sammendrag bygningshistorie

Hadde opprinnelig kjøkken og fire værelser hvorav ett ble benyttet av økonomen, to til apotek og ett til drengestue. På loftet et kleskammer og i kjelleren tre rom som ble brukt til oppbevaring av inventariesaker. (Fortegnelse over Statens Eiendomme, Chra. 1862). Også legebolig etter apotekets utflytting 1880, noe som førte til flere ominnredninger av kjeller og loft. Ark oppført på sydvestre takflate for utvidelse av legeboligen i 1899. En del ominnredninger gjennom tidene. Hovedinngang fra Kalfarveien muligens omlagt (eldre tegning viser inngang fra portrommet, kan ha blitt endret i 1920 ved innlegging av vannklosett).

Se også Eiendomshistorikk under kompleks for fellestrekk og helhet i anlegget.

Bygningshistorikk

1854	1857	Oppført etter tegninger av arkitekt Hans Hansen Kaas.
1880	1881	Apotek og drengestue var flyttet ut slik at legen fra 1880 disponerte tre værelser til bolig (Sth. Prp. No. 20 1884). I 1881 ble det i kjelleren innredet kjøkken, spiskammer og pikeværelse for legens leilighet ((Sth. Prp. No. 39 1886).
1891	1893	Pikeværelse innredet på loftet fordi pikeværelset i kjelleren hadde vist seg uegnet til bolig (Sth. Prp. No. 53 1895).
1899		Ark oppført på taket for å innrede et barneværelse og et pikeværelse (Sth. Med. No 1900-1901).
1902		Et rom avdelt i kjelleren og innredet til funksjonærbad (Sth. Med. No 1903-1904).
1920		Vannklosett oppført som tilbygg i bindingsverk (St. med. nr. 10 1922). Kan kanskje ha blitt utført i portbygget og trappen opp til leiligheten samtidig omlagt fra portrommet til ny inngangsdør direkte fra Kalfarveien.

Vern

Formål:	Verne den tidligere pleiestiftelsen for spedalske som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk, institusjonshistorisk og forskningshistorisk viktig ledd i norsk historie og Bergens bybilde.
Begrunnelse:	Anlegget er meget representativt og fremstår som et vesentlig innslag i bybildet. Spesielt ved dette anlegget er også dets store medisinhistoriske betydning internasjonalt som base for oppdagelsen av leprabasillen.
Omfang:	Det opprinnelige anleggets trebygninger (hovedbygning og portnerbolig nord og syd). Bygningenes eksteriør og interiør med opprinnelige konstruksjoner, vegger, dører og innredningsdetaljer. Utomhusanlegg: Hageanlegget rundt husene og frem til veiskjæring i nordvest, inkludert jernstakitt langs Kalfarveien (i gårdsrommet er ca halvdel p.t. asfaltert til parkeringsplass).
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 6600270 Kalfarveien31, portnerb syd

Kompleks 116001 Kalfarveien 31, Bergen

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Bygningen var ikke tilgjengelig innvendig ved befaring 2008, men skal angivelig i stor grad være tilsvarende nordre portbygning, dvs. med preg av moderniseringer og endringer, men også med en del opprinnelige detaljer bevart.

Søndre portbygning sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra nord. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.